

16.11.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Viite OKM lausuntopyyntö VN/20733/2020

Aalto-yliopiston asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi tutkimustietovarannosta

Aalto-yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua tutkimustietovarantoa koskevasta laista. Kansalliset digitaaliset järjestelmät palvelevat monia tahoja ja niiden kehittäminen yhdessä tutkimuskentän kanssa on tärkeää.

Pääviestimme on, että tutkimusaktiiviteettitietojen eli esimerkiksi jäsenyyksien, palkintojen, matkojen tms. **data on puutteellista ja laadultaan vaihtelevaa, joten dataa ei pitäisi käyttää lähteenä, kun OKM tekee analyysejä suomalaisen tutkimuksen tilanteesta.** Tutkimusaktiiviteetteja koskevat tiedot ovat datan laadun osalta hyvin eri luonteisia kuin tutkimustuotokset eli julkaisut ja tutkimusprojektit, jotka on helppo todentaa ulkoisista lähteistä. Tutkijoita rohkaistaan merkitsemään aktiiviteettinsa oma-aloitteisesti yliopiston tutkimustietojärjestelmään, mutta merkitseminen on vapaaehtoista, eikä yliopisto validoi tietojen paikkansapitävyyttä. Tietojen kerääminen vie resursseja sekä tutkijoilta että palveluorganisaatiolta, ja keräämisen hyödyt eivät ole ilmeiset. **Aktiiviteettitietojen julkaiseminen kansallisessa portaalissa on ongelmallista** samoista syistä.

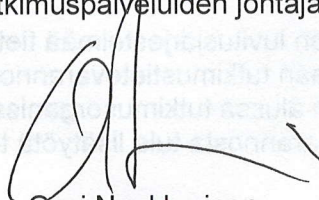
Muut huomiot

- Ehdotus jätti lukijalleen epäselväksi, mahdollistaako uusi lainsäädäntö tutkijan henkilötietojen (tutkijan tunnisteet, affiliaatiot, suoritetut tutkimukset, nimikkeet, tutkimusala ja tutkimuksen kuvaus sekä muut tutkimusaktiiviteetit, ts. jäsenyydet, palkinnot, puheet ym.) siirron tutkimusorganisaatioiden tutkimustietojärjestelmistä tutkimustietovarantoon ilman tutkijan lupaa.
- Yliopistot eivät ole halukkaita rakentamaan luvitusjärjestelmää tietojen siirrolle. Siksi on hyvä, että luvitusjärjestelmä rakennetaan tutkimustietovarannon päähän. Tämä sopii yhteen tutkimustietovarantoprojektin alussa tutkimusorganisaatioille annetun lupauksen kanssa siitä, ettei tutkimustietovarannosta tule lisätyötä tutkimusorganisaatioille.
- Suosittelemme tarkennettavaksi, mikäli on olemassa jokin minimitaso tiedoista, jotka vaaditaan organisaation tutkijoilta (esim. affiliaatitietojen tarkkuus), jotta he voivat perustaa profiilin tutkimustietojärjestelmään. Suosittelemme, että organisaation sisäistä hierarkiaa ei tuoda järjestelmään, eli esimerkiksi tiedekunta- tai laitostasoa, koska organisaatorakenteet muuttuvat usein.

16.11.2020

- Käytännössä ORCID on tällä hetkellä pakollinen, jotta tutkija voi ottaa profiilin käyttöönsä. Tämä vaatimus on ongelmallinen, koska tunnisteiden luominen on vapaaehtoista eivätkä kaikki tutkijat halua luoda ja ylläpitää tunnusta. ORCID toki mahdollistaa ulkomailta Suomeen siirtyvän tutkijan tietojen helpon siirron, ja ORCID-tunnuksen käytöllä on monia muitakin etuja.
- On hyvä ratkaisu, että OKM toimii rekisterinpitäjänä tutkijoille, joiden työsuhde on päättynyt. Tutkijoita palvelee ratkaisu, jossa hän voi ylläpitää omia tietojaan, vaikka siirtyykin Suomen sisällä organisaatioista toiseen.
- Virheestä ilmoittamisen prosessi kannattaa tarkentaa. Kaikki virheet kannattaa ilmoittaa tutkimustietovarantoon, jossa virheen korjaus siirretään tarvittaessa tutkimusorganisaatioille.
- Hyvän tietojärjestelmäsuunnittelun mukaisesti varsinaiset korjaukset pitäisi tehdä lähdejärjestelmässä eli tutkijan kotiorganisaation tutkimustietojärjestelmässä. Tutkimustietovarannossa voidaan yhdistää ja täydentää tietoja. Täydennetyt tiedot syöttäminen takaisin lähdejärjestelmään voi olla ongelmallista, mikäli tutkimustietojärjestelmä on valmisjärjestelmä, kuten monissa suomalaisissa yliopistoissa on (Pure, Converis tms.), koska järjestelmä ei teknisesti ota vastaan tietoa automaattisesti.
- Yksittäinen tutkija ei voi siirtää tietojaan kansallisesta tutkimusvarannosta yliopiston tutkimustietojärjestelmään. Järjestelmän ylläpitäjät tekevät sen palveluna. Sivun 20 maininta, että tutkija voisi siirtää omat tietonsa vanhasta organisaatiosta tutkimustietovarannon välityksellä uuden organisaation tietojärjestelmiin, ei siis tarkalleen ottaen ole mahdollinen.
- Mikäli tutkija peruu lupansa aktiviteettitietojensa siirtoon tai tallentamiseen, tämä peruutus ei koske yliopiston tutkimustietojärjestelmää, jossa tiedot säilyvät. Yliopistossa tietojen poistossa noudatetaan tietosuojasta annettua lainsäädäntöä.

Aalto-yliopiston osalta lisätietoihin vastaavat palvelupäällikkö Anne Sunikka anne.sunikka@aalto.fi ja tutkimuspalveluiden johtaja Ella Bingham ella.bingham@aalto.fi

Ossi Naukkarinen
Tutkimuksesta vastaava vararehtori